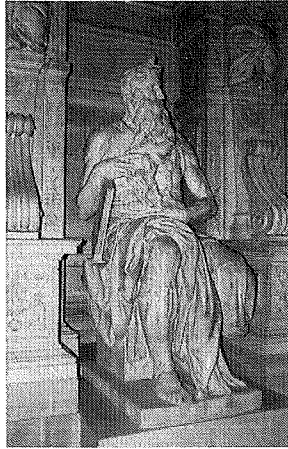

Myth or Fact: The Luchos Were Round on Top

St. Johns church,
gothic bust of Moses,
ca. 1390

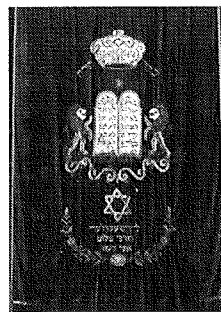
Moses, by
Michelangelo
Buonarotti (16th c.)

*Moses with the Ten
Commandments* by
Rembrandt (1659)

Nessah Synagogue
Beverly Hills

Typical paroches

Rabbi Efrem Goldberg
Boca Raton Synagogue
Shavuos 2013/5773

1. Shemos Chapter 32

טו וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵרָת בְּיָדוֹ לַחַת כְּתָבִים
טז מִשְׁנֵי עֲבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים; וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה
יז וְהַמִּכְתָּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל־הַלַּחַת; וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ
חח אֶת־קוֹל הָעָם בִּרְעָה וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה; וַיֹּאמֶר

¹⁵ Moses turned* and descended from the mountain, with the two Tablets of the Testimony in his hand, Tablets inscribed on both their sides; they were inscribed on one side and the other. ¹⁶ The Tablets were God's handiwork, and the script was the script of God, engraved on the Tablets.

¹⁷ Joshua heard the sound of the people in its shouting, and he said to Moses, "The sound of battle is in the camp!"

2. Midrash Tanchuma

ר' שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים, כְּנֶגֶד חֶסֶן וְכֹלֵה; כְּנֶגֶד שְׁנֵי שׁוֹשְׁבֵינֵי, כְּנֶגֶד עַמִּים
וְאֶרֶץ, כְּנֶגֶד שְׁנֵי סוֹפְרִים, כְּנֶגֶד שְׁמֵי תוֹרוֹת, תוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וְתוֹרָה
שֶׁבְּעַל־פִּיהָ, כְּנֶגֶד שְׁנֵי עוֹלְמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא; (שְׁנֶאֱמַר) שְׁנֵי
לַחַת. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, לִוְיָתָן כְּתִיב, שְׁלֹא הָיוּ גְדוֹלִים זֶה מִזֶּה, אֲלֵא
שְׁנֵיהֶם שְׁוִין, וְהִיתָה פְּסוּלַת שְׁנֵיהֶם בְּאֶחָד. דָּבָר אַחֵר, לַחַת אֲבָנִים, שֶׁכֵּל
מִי שֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה לְחַיֵּי פְּאֵרָה הִיא, אֵינוֹ זוֹכֵה לְדַבְּרֵי תוֹרָה. דָּבָר אַחֵר,
לַחַת אֲבָנִים, שֶׁרַב מִיחֻת שֶׁל תוֹרָה בְּסִקְלָהּ. דָּבָר אַחֵר, לַחַת אֲבָנִים,
בְּזוּכְתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁנֶאֱמַר בּוֹ, מִשֶּׁם רָעָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל (בְּרֵאשִׁית כ"ד). דָּבָר
אַחֵר, לַחַת אֲבָנִים, בְּזוּכְתוֹ שֶׁל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֶאֱמַר, הִנְנִי יֹסֵד בְּצִיּוֹן
אֶבֶן יִשְׁעֵי־כַחַס (ז'י"ט). וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר, בְּזוּכְתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּקְרָא אֶבֶן, שְׁנֶאֱמַר,
עַד דִּי הִתְגַּבְּרַת אֶבֶן דִּי־לֵא בִּידֵינוּ (ד"ב ב' ד'). כִּרְאשֵׁינִים, מֶה הִרְאִישׁוּנִים
נִתְּנוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, אִף הַשְּׁנָיִים כֵּן, מֶה הִרְאִישׁוּנִים בְּשֵׁשִׁים רְבוּא, אִף
הַשְּׁנָיִים כֵּן, וְהָרִי כְּתִיב, וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ (שְׁמוֹ ט"ג). אֲלֵא שֶׁהַעֲמִיד
הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, מִמִּשְׁה רַבְּנוּ שֵׁשִׁים רְבוּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, שֶׁכֵּן כְּתִיב
בְּדַבְּרֵי הַיָּמִים, וּבְגוֹי־רַחֲמֵיךָ רַבּוֹ לְמַעֲלָה (ד"א כ"ג יו'). וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ,
לְמַעֲלָה מִשְׁשִׁים רְבוּא, וַעֲלָה אֵלֵי הַסֵּהרָה וַעֲשִׂיתָ לָּהּ אֲרוֹן עֵץ, וּמִשָּׁה לֹא
עָשָׂה כֵן, אֲלֵא עָשָׂה אֲרוֹן עֵץ וְאֶחָדִי כֵן עָשָׂה וְנִסַּל־הַלַּחֲוֹת, שְׁנֶאֱמַר,
נֶאֱעַשׂ אֲרוֹן עֵץ שֵׁשִׁים * נֶאֱעַל־הַהֲרָה * וּכְתִיב * וְכָתַבְתָּ עַל־הַלַּחַת * * * * *

3. Rabbeinu Bechaye
14th c., Spain

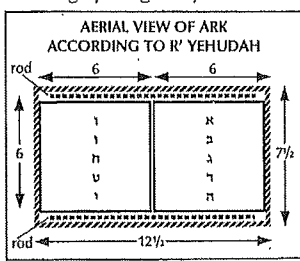
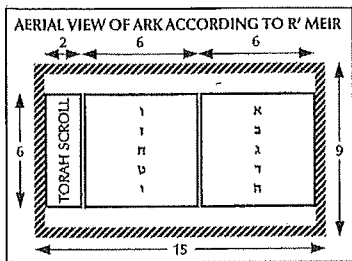
לחת כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים. זה היה פלא גדול שהכתב היה נקרא כסודור משני העברים. מה שאין כן בכתב שלנו כי מלפנים הוא כסודורו ומאחוריו מהופך, ואמר, מזה ומזה משני הצדדים, והם פנים ואחור, ויתכן לפרש, משני עבריהם שבא לרמוז כי יש למשמעות דברי תורה שני עברים, נגלה ונסתר, כענין שאמר שלמה ע"ה: תפוחי זהב במשכיות כסף⁵⁴, וכתוב: כי כפלים לתושיה⁵⁴, יבאר כי התורה כפולה, ומלבד פשטי התורה יש בה עוד תעלומות חכמה, ועל זה אמר הכתוב: אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי⁵⁵.

4. Bava Basra 14a

מיתבי – They challenged Rabbi's statement from the following Baraisa: ארון שעשה משה – THE ARK THAT MOSES CONSTRUCTED; אמתים וחצי ארבו – TWO AND A HALF AMOS WAS ITS LENGTH, ואמה וחצי רחבו – ONE AND A HALF AMOS ITS WIDTH, AND ONE AND A HALF AMOS ITS HEIGHT.^[10] אמה בת ששה טפחים – THE AMAH REFERRED TO HERE MEASURES SIX TEFACHIM.^[11] Hence, the Ark was fifteen tefachim long and nine tefachim wide. והלוחות ארבו ששה ורחבו ששה ועוביו שלשה – THE two TABLETS of the Law,^[12] WHOSE LENGTH WAS SIX tefachim, WIDTH SIX tefachim, AND THICKNESS THREE tefachim, מונחות ארבו של ארון – LAY side by side ALONG THE LENGTH OF THE ARK. כמה לוחות אובלות בארון – Consequently, HOW MUCH of the length OF THE ARK DID THE TABLETS TAKE UP? עשר טפחים – TWELVE TEFACHIM. נשתיירו שם שלשה טפחים – THREE TEFACHIM REMAIN THERE [along the length of the ark] that are as yet unaccounted for. צא מהן טפה – SUBTRACT FROM [THESE THREE TEFACHIM] one TEFACH for the walls of the Ark: חציו לבותל זה וחציו לבותל זה – HALF [A TEFACH] FOR ONE WALL AND HALF FOR THE OTHER WALL.^[13] נשתיירו שם שני טפחים – THERE REMAINS TWO TEFACHIM ספר תורה מונח – IN WHICH THE TORAH SCROLL written by Moses LAY,^[14] From where do we know that the Torah scroll of Moses was placed in the Ark? שנאמר, אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה וגו' – AS IT IS SAID: NOTHING WAS IN THE ARK – ONLY THE TWO TABLETS OF STONE WHICH MOSES PLACED THERE [ETC.].^[15] מאי, אין בארון – WHAT IS meant by: NOTHING WAS IN THE ARK – ONLY? מיעוט אחר מיעוט – This is a case of ONE EXCLUSIONARY TERM ("only") FOLLOWING ANOTHER ("nothing"). ואין מיעוט אחר – AND the purpose here of ONE EXCLUSIONARY TERM FOLLOWING ANOTHER MUST BE TO INCLUDE^[22] THE TORAH SCROLL written by Moses, THAT IT too LIES IN THE ARK.

The Baraisa continues:

Thus far, YOU HAVE ACCOUNTED FOR THE LENGTH OF THE ARK; now GO AND ACCOUNT FOR THE WIDTH OF THE ARK. כמה לוחות אובלות בארון – HOW MUCH of the width OF THE ARK did THE TABLETS TAKE UP? ששה טפחים – SIX TEFACHIM. נשתיירו שם שלשה טפחים – THREE TEFACHIM REMAIN THERE across the width of the Ark that are as yet unaccounted for. צא מהן טפה – SUBTRACT FROM [THESE THREE TEFACHIM] one TEFACH for the walls of the Ark: חציו לבותל זה וחציו לבותל זה – HALF [A TEFACH] FOR ONE WALL AND HALF [A TEFACH] FOR THE OTHER WALL. נשתיירו שם שני טפחים – TWO TEFACHIM REMAIN THERE [across the width of the Ark], שלא יקרא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא נחוק – the purpose of which was to ensure THAT WHEN THE TORAH SCROLL IS REMOVED AND INSERTED IT WOULD NOT BE PRESSED against the walls of the Ark.^[23] – The preceding is THE OPINION OF R' MEIR.

The Baraisa presents an opposing view: ר' יהודה אומר – R' YEHUDAH SAYS: באמה בת המשה טפחים – THE AMAH of the Ark's dimensions given in the Torah MEASURES only FIVE TEFACHIM.^[24] Accordingly, the Ark was 12 1/2 tefachim long and 7 1/2 tefachim wide. והלוחות ארבו ששה ורחבו ששה ועוביו – THE TABLETS, WHOSE LENGTH WAS SIX tefachim, WIDTH SIX tefachim AND THICKNESS THREE tefachim,^[25] מונחות בארון של ארון – LAY side by side ALONG THE LENGTH OF THE ARK. כמה לוחות אובלות בארון – HOW MUCH of the length OF THE ARK did THE TABLETS TAKE UP? עשר טפחים – TWELVE TEFACHIM. נשתיירו שם טפה – Hence, THERE REMAINS HALF A TEFACH along the length of the Ark which is as yet unaccounted for. אצבע לבותל זה ואצבע לבותל זה – A FINGERBREADTH^[26] is taken up BY ONE WALL AND A FINGERBREADTH BY THE OTHER WALL. Thus far, YOU HAVE ACCOUNTED FOR THE LENGTH OF THE ARK. צא ופרנס ארון לרחבו – Now GO AND ACCOUNT FOR THE WIDTH OF THE ARK. כמה לוחות אובלות בארון – HOW MUCH of the width OF THE ARK did THE TABLETS TAKE UP? ששה טפחים – SIX TEFACHIM. נשתיירו שם טפה ומחצה – ONE AND A HALF TEFACHIM REMAIN THERE [across the width of the Ark], צא מהן חצי טפה – SUBTRACT FROM THESE [ONE AND A HALF TEFACHIM] HALF A TEFACH for the walls: אצבע ומחצה – ONE AND A HALF FINGERBREADTHS FOR ONE WALL AND ONE AND A HALF FINGERBREADTHS FOR THE OTHER WALL.^[28] נשתיירו שם טפה שבו עמודי עזרת – one TEFACH REMAINS THERE, IN WHICH TWO silver RODS WERE POSITIONED, one on each side of the tablets; שנאמר – AS IT IS SAID: אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הקלבנון עמודיו עשה – KING SHLOMO MADE HIMSELF A SEDAN-CHAIR OF THE WOOD OF LEBANON. HE MADE ITS PILLARS OF SILVER, ITS BACK OF GOLD, ITS SEAT OF PURPLE WOOL, ETC.^[29] Allegorically, this refers to the Tabernacle.^[30] The "pillars of silver" denote the two silver rods placed in the Ark.

5. Tosafos Ha'Rosh

ארבן עשה טפחים ורחבו ששה. ירושלמי פליג אתלמודא דידן דקאמר התב הלוחות ארכן ששה טפחים ורחבו שלשה. ולפי הירושלמי היו הלוחות בארון זה אצל זה ורחבו לרוחב הארון ובין רוחב שניהם אוכלת בארון שלשה טפחים הרי פרנסת ארון לרחבו. ואם באת לפרנס הארון לארכו צריכים לומר כי שברי לוחות מנחים בארון זו אצל זו כמו השלמות ולא על הלוחות או התחיתן כמו שמשמע לפי התלמוד שלנו. וכפירוש הירושלמי נחא דקאמר אורך ברוחב הלוחות כיון שארכן יותר על רחבו אבל לפי תלמוד שלנו מאי אורך ברוחב שייך בה. ואיבא למימר דאורך העמוד קרי אורך.

6. Mabit
R. Moshe b. Yosef di Trani
(1505-1585) Tzefat

ומפני שיש מעלה בחמשה דברות הראשונים מן האחרונים כמו שאמרנו, וימשך מזה שיהיה הלוח הראשון מעולה מן השני, מה שאינו נראה כן מפשט הכתובים, הוצרכו קצת חנאים לומר בירושלמי בשקלים שכל עשרת הדברות היו כתובים בכל לוח ולוח, לפי הפשט שהיו ה' דברות על האחד וה' על הב', לא יקשה למה הוצרכו ב' לוחות כי באחד היה יכול לכתובם, כי מסתמא הלוחות שהיו מעשה אלהים כל אחד יכלו כל עשרת הדברות, אלא שנכתבו בשנים להבדיל בין מעלת ה' דברות הראשונות שהיו כינו לבינינו מן ה' האחרונות שהיו בינינו לבינינו, וגם לאותם שאומרים עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה או עשרים או ארבעים כמו שאמרו שם, אפשר לומר שהיו עשרה בכל לוח הראשונים היו ב' פעמים כתובים בלוח אחד. או ד' פעמים שהיו עשרים, או ח' פעמים והיו ארבעים בלוח האחד, החמשה הראשונים כמה פעמים בלוח אחד והאחרונים בלוח הב' כמה פעמים, להבדיל בין מעלת הראשונים שיהיו בלוח אחד, לאחרונים שהם בין אדם לחבירו:

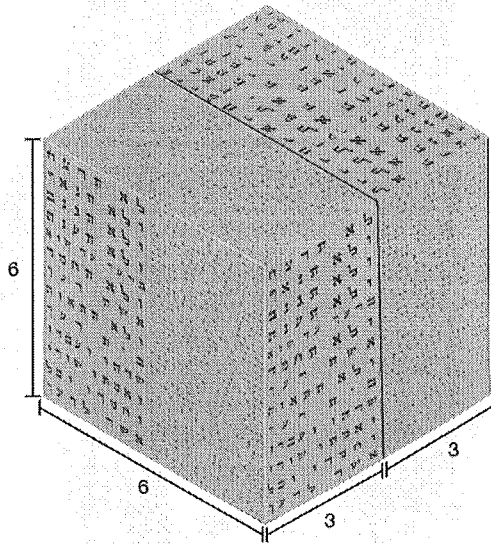
וכן נראה ממה שאמרו עשרים בלוח זה ועשרים בלוח זה, ולא אמרו ב' פעמים בלוח זה וב' פעמים בלוח זה או ד' פעמים בלוח זה וד' פעמים בלוח זה, שהיה נראה שכל עשרת הדברים היו כתובים כמה פעמים בכל לוח וכשאמרו עשרה או כ' או מ' נראה שהוא כפל החמשה דברות הראשונים שבלוח האחד וכפל האחרונים שבלוח הב', שאם היו כל העשרה כתובים על לוח אחד אפילו פעם אחת למה היה צריך לוח שני בלוח אחד היה מספיק, אבל בהיות מעלה לדאשונים שבינו ית' לבינינו מן האחרונים הוצרכו ב' לוחות אכנים, באחד ה' הראשונים וכשני האחרונים. וענין הכפל ב' פעמים או ד' בלוח אחד כדי שלא ישאר בלוח מקום פנוי וחלק אלא מה שביין אות לאות וחיבה לחיבה ושיטה לשיטה:

ומפני שחמשה דברות האחרונים הם קצרים הרבה מן הראשונים וישאר בלוח השני פנוי בהיותו שווה בשיעור לראשון, בין שיהיו כתובים החמשה פעם אחת בכל לוח או ב' פעמים או ד' או שמנה בכל לוח, נצטרך לומר כי היתה חקיקת וחריתת החמשה דברות האחרונים שכלות השני גדולה מחקיקת וחריתת של לוח האחד חקיקה גסה מכילה בה' דברות האחרונים הקצרים כל השיעור שמכיל בדברות הראשונים הארוכים, כדי שיהיה נקרא ונראה יותר מה שהוזהרנו בינינו לבינינו, שיצר האדם רע מנעוריו לתאותם ממה שהוא בינינו לבינו ית' שאין היצר מקטרג עליו על כך:

ואפשר גם כן לומר כי כל דיבור היה כתוב בשיטה אחת בין בלוח האחד בין בשני, וכל שיטה מכילה כדי שיעור חקיקת דיבור אחד היותר ארוך, והדיבור הקצר שבדברות הראשונים היה כתוב בתחלת השיטה עד סופו, והיה נשאר שארית השיטה פנוי להפסק בין דיבור לדיבור, ואם כן היה כתוב בלוח שני לא חרצו בשיטה אחת, לא תנאף בשנייה, וכן השאר בחמש שיטות כמו

הדברות החמשה שבלוח ראשון שהיה כל אחד בשיטה אחת כמו שכחתי, ואם כן יקשה על כל פנים איזה הכרח היה לכפול עשרת הדברות בלוחות כמה פעמים, שאם היה הלוח גדול כדי שלא ישאר מקום פנוי וחלק, אפילו היה כל דיבור חרות על שיטה אחת היה אפשר להרחיב השיטות ולעשות ה' שיטות שוות בכל לוח כפי מה שאמרנו, ותהיה החרות והחקיקה גסה ושוה בכל הדברות ראשונים ואחרונים בשני הלוחות:

ועל כן נצייר קודם ציור שכלי למי שסובר שהיו כתובים יותר מתחמשה דברות בכל לוח באי זה אופן היה, ואח"כ ניתן טוב טעם למה הוכפלו ולמה היו בשני לוחות ולא באחד, וזה כי הכתוב אמר לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים, וחז"ל אמרו הלוחות ארכן ששה רחבן ששה ועבין שלשה:

לכל חלק מייניהו צהשג שני עזריהם [וזה דעת מ"ד עשרים לכל רוח] והאומר ארבעים על זה וארבעים על זה מוסיף נדי נדרים שהם ארבעה ללוח אחד וחמשה דברות לכל אחת מהן כמו שזכרנו.

ולפי זה נ"ל דמה שאמר כ"ד היו כתובים, פירושו כ"ד היו נראים כתובים, דגוף הכתיבה היה לכולם בשוה, ורק צוה פליגי איך היו נראים, וכל אחד חשיב לפי ערך מקום וזמן מיוחד, דרשב"א חשיב להו כשהיו ציד משה נכפלים זה עם זה והיה למראה עיניו מה שכתוב בשטחי העובים לפניו חמשה על זה וחמשה על זה, ורבנן חשיב להו כשהיו מונחין ופתוחין ונראים לכל הנאים לקרות בהם צוה שהוא לפניהם, ורשב"א חשיב להו צומן שהיה משה מגזיזין צוה שהם פתוחין ולהראותם לכל הנאים מפה ומפה, ולא חשיב הכתוב בשטחי העובים, משום שלא היו נוחין כל כך להראות לכל ולקרות בהם כשהם נגזיזים וזקופים צדי משה, ור' סמאי מוסיף גם הכתוב בשטחי העובים. וע"ע בקי' מה"פ לירושלמי מש"כ צוה. בט' נראה דנראה לו דנצראו בששח ימי צראשית משום דכתיב מעשה אלהים וכתיב ויכל אלהים ציום השביעי מכל מלאכתו וא"כ גם מלאכה זו בכלל, ובפסחים נ"ד א' דיש שהחורה נצראת קודם שנצרא העולם, וליף מדכתיב ה' קני

בד' ר"ל ארבעים דברות על לוח זה וארבעים על לוח זה. וצירושלמי מוצא עוד, דר' חנינא בן גמליאל ס"ל חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה שנאמר (ב' ואחחנן) ויכתבם על שני לוחות אבנים, והלשון משמע ליה שהיו כתובים כולם על שני הלוחות, ומכיון שהיו בס"ה עשרה הרי היה על כל אחד חמשה דברות, ורבנן אמרי עשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה, דס"ל דויכתבם משמע כולם על כל לוח, יעו"ש.

וגמה שנראה צוה הוא כמש"כ בקי' עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו ח"צ פ"ב כי כל אחד מהתנאים מוסיף על דברי תבירו ולא פליגי, וכולהו ס"ל דרוחב מקום הדברות היה מחזיק ששה על ששה טפחים לא פחות ולא יותר, והיו נקראים בכל רוח ובכל פינה בשטח אחד, למען יקראו כל הקרב הקרב מארבע דגלים, והיה זה מנעשה אלהים בלתי משוער בשכלו, ולא כמנעשה הדיוט, וצירוף דמילתא, דמ"ד חמשה חמשה חשיב להו בזמן שעל צד יושאו על שתי ידיו של משה והיו חואמים ומאירים אל עבר פניו, והוא נופה והוגה בהם אח כל הדברות חמשה על זה וחמשה על זה, שהרי כל עובי אחד מהן שלשה טפחים, כוודע, ומ"ד עשרה על כל לוח חשיב להו בפחמו אותם לעיני כל ישראל וכדרך שמונחים בצרון, כדאיתא בצ"ב י"ד ב', והיו עשרים

7. Torah Temima

R. Baruch ha-Levi Epstein (1860-1941)
Lithuania

As these special characteristics of the making of the Tablets and of the writing are told just here, and not as might have been expected, above in Ch. XXXI,18, they must be in close connection with what was happening at this time. If a Law is to be promulgated and the tablet on which it is brought is written on one side only, the one who is to publish it is placed in a definitely dictatorial position towards the massed people to whom he proclaims it. He alone has the written Law in front of him, and the masses must accept from him what he reads out to them. He is the definitely indispensable intermediary between the people and the Law. But if the same Law, and especially here where it came to the people in the same directness from God as it had come to Moses, is visible on both sides, if the Law presents itself all the time equally to Moses and the people, then the Law comes down directly to the nation and to every member of the nation, and Moses disappears entirely from this transmission, becomes simply one of the people, the people can read the Law to Moses as well as he can read it to them. So that even if "this man Moses" disappears, the people do not require a Moses; the Torah presents itself at all time directly from God to every individual.

Looked at from this point of view, one can understand the various opinions expressed in Shekalim VI,1, according to one of which all the ten Commandments were written on each of the two Tablets, to another, twice ten, or to another opinion, even four times ten, on the front, back and each side. So that there were from the beginning two copies of the Law, and each Tablet written on all sides. This would be to demonstrate the spreading of the Torah on all sides amongst the people, and from the very inception, by the Evidence of the Torah itself, to do away with the idea of there being any exclusive or excluding position of a Moses to the Torah.

8. R. Samson

Raphael Hirsch
(1808-1888) Germany

Cheit Ha'Igul

נה. פרעגט מען ווייטער: לכאורה איז דאך דאס א דבר הפשוט - איז ווי קען זיין אז מ'זאל דורכפאלן אין אזא מכשול?

האב אין געזאגט: צי דערפאר וואס דו האסט א שאלה אז לכאורה איז דאס א דבר הפשוט איז היטכן אז מ'זאל אין דערויף נכשל ווערן - דארפסטו ווייטער טאן א קרומע זאך?!

נו. און בנוגע צו דער עצם טענה אז ווי קען זיין אז מ'זאל נכשל ווערן אין אזא דבר הפשוט - געפינט מען בדוגמא לזה אין א צווייטער ענין - אן ענין פארבונדן מיט די לוחות, וואס וועגן דערויף רעדט זיך אין פרשתנו, פ' כי תשא, וואס דערפאר איז כדאי וועגן דערויף איצטער נאכאמאל דערמאנען און דערן (וואס מ'האט שוין וועגן דעם גערעדט כמ"פ און געשטורעמט וועגן דעם וכו').

וואס דאס איז אן ענין פארבונדן מיט פרומע אידן אין וועלכע פרומע אידן דור אחר דור זיינען אין דערויף נכשל געווארן, און דאס איז שוין אין די דראג פון כבר עבר ושנה, און פארבונדן דוקא מיט אידישע מוסדות וואס זיינען לוחם פאר תורה אן פשרות, זוברט אין ענינים וואס זיינען מדגיש אז אידן זיינען ניט בדומה צו עמי הארץ.

איז בכדי מדגיש זיין דעם חילוק - זיינען געדרוקט אויף זייערע "טטישנערי" (מכתבים וכיו"ב) א ציור פון די שתי לוחות, וואס פון אונטן זיינען די לוחות פיר-קאנטיק און פון אויבן זיינען זיי ווי א חצי עיגול, א חצי כדור.

וואס דאס איז היפך א גמרא מפורשת אין בבא בתרא און כמה מדרשים:

די גמרא זאגט אין כבא בהרא (יד, א) [וואס דאס איז דאך איינע פון די שבעה מסכתות וואס מ'לערנט אין אלע ישיבות, ואדרבה - "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס"] ("ב"ב קעה, ב) (וואס וועגן דערויף (דיני ממונות) רעדט זיך אין מס' ב"ב) אז "הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה" [בנוגע צו עובי הלוחות איז דא א מחלוקת, ואין כאן מקומו], וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז בפשטות זיינען די לוחות געווען פיר קאנטיק.

נאכמער: די גמרא זאגט דארטן אז "לוחות אוכלות בארון", וואס דער לשון "אוכלות" וואס ער נוצט אויף דעם איז א מאדנע לשון (ווי איז שייך אז די לוחות זאלן "אויפעסן" דעם ארון?!).

נאר דער פירוש אין דעם איז - אז די לוחות (וואס זיינען געווען ששה על ששה) האבן ממלא געווען דעם גאנצן ארט אין דעם ארון אז דארטן איז ניט געבליבן קיין שום מקום חלל, הייסט עס כאילו ווי די לוחות האבן "אויפגעקען" ("אוכלות") דעם ארון.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז די לוחות זיינען געווען פיר קאנטיק.

ובפרט ע"פ הלכה, וואס "כלי שרת אין מקדשין אלא שלימין אין מקדשין אלא מלאין" (זבחים פח, א. רמב"ם הל' פסולי המקדש פ"ג ה"ב) - ער"ז איז בנוגע צום ארון און די לוחות בתוכו, וואס "אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה", אז די לוחות האבן ממלא געווען דעם גאנצן ארון, און ס'איז דארטן ניט געבליבן קיין שום מקום חלל.

און דער ביאור אין דעם ע"פ חסידות און קבלה איז - אז דורכן צמצום איז געווארן א מקום חלל, וואס דאס איז דער מקור היינים והגבורות, און דורך דערויף וואס מ'איז ממלא דעם מקום החלל בלייבט ניט דער צמצום מיט די ענינים וואס קומען דערפון ארויס.

ונוסף על כל זה - ס'איז ניטא קיין משמעות אין קיין ארט ניט אין מדרשי חז"ל אז פון אויבן זיינען די לוחות געווען ווי א חצי כדור.

נ.צ. ונוסף לזה אז זאגן אז פון אויבן זיינען די לוחות געווען ווי א חצי כדור איז היפך הגמרא און דאס שטייט ערגעץ ניט, איז - דאס מדגיש אז מ'מאכט די לוחות ווי עמי הארץ מאכן דאס, וואס זיי מאכן דער ציור הלוחות מיט א חצי כדור פון אויבן.

וואס די סיבה בפשטות און די אמת'ע סיבה אויף דעם וואס מ'געפינט היינט אויך בא אידן דער ציור הלוחות אז פון אויבן זיינען זיי כחצי כדור, איז - דערפאר וואס בשעת מ'פלעגט געבן א ספר לרפוס, איז מצד הגלות האט מען דאס ע"פ רוב געגעבן צו א ניט איד, און מצד גזירת המלכות האט עס געדארפט אויך דורכגיין א צענזאר, וואס ע"פ רוב איז ער געווען א גוי'שע צענזאר - פלעגן זיי (די גוי'שע מרפיסים און צענזארס) מאכן אויפן שער-בלאט אדער אין א אנדער מקום פנוי בראש הספר, א ציור פון לוחות ווי בא זיי קומט אויס, וואס דאס איז - אז די לוחות זיינען פון אויבן ווי א חצי כדור, ווי גוים מאכן דעם ציור הלוחות;

און בשעת דער ספר פלעגט אנקומען צו אידן, האט מען ניט געקוקט און ניט מדייק געווען וואס עס געפינט זיך אויפן שער-בלאט אדער וואס עס שטייט אין די הסכמות - נאר מ'האט געלערנט וואס עס שטייט אין פנים הספר, במילא האט מען ניט משים לב געווען בהא אז די לוחות זיינען פון אויבן ווי א חצי כדור.

און אזוי איז דאס געגאנגען מדור לדור, און ס'איז געווארן א דבר הרגיל אז אין אידישע ספרים געפינט מען ציורס פון די לוחות וואס פון אויבן זיינען זיי ווי א חצי כדור.

9. Lubavitcher Rebbe z"l

R. Menachem

Mendel Schneerson

(1902-1994)

Sicha Ki Sisa 5741

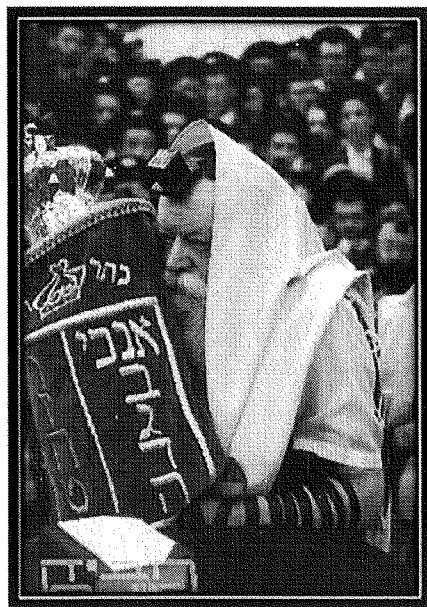

Loose translation:

With regard to the question how could someone be nichshal with an obvious thing, we find the same thing with the luchos that you have Jewish organizations uncompromising in Torah and they emphasize that Jewish people are not like everyone else and yet in this simple thing they put pictures of the luchos that are opposite what the gemara tells us. The gemara says the luchos fill the aron in the shape of the aron and from there it is obvious that they have to be four cornered... We have absolutely no source that the luchos were round on top. How did this come about? Jews would send their seforim off to be printed and generally they were printed by non-Jewish printing houses, but the publishers would censor. The author would put a picture of luchos on top and the non Jews switched to rounded top. We only cared about what was inside the sefer and so we ignored the incorrect change.

און דערפאר האט מען געמאכט א טומל (מאחורי הפרגוד) אז מ'זאל דאס משנה זיין אויף די "סטטישנעריי" פון מוסד פלוני, וואס דארטן איז דער ציור פון די לוחות פון אויבן ווי א חצי כדור.

אדער לכל הפחות - די "סטטישנעריי" וואס איז אזוי שוין געמאכט זאל מען לאזן, און די "סטטישנעריי" וואס מ'וועט דרוקן מאכן ולהבא זאל מען דרוקן מיט א ציור פון לוחות ווי עס דארף זיין ע"פ הגמרא וכו'. (חסר קצח).

סימן תקלה

שאלה: צורת שני לוחות הברית בבית הכנסת.

**10. Teshuvos V'Hanhagos
R. Moshe Shternbuch**

בבית הכנסת אחד תלו שני לוחות הברית על ארון הקודש כנהוג וראשו מעוגל, וערער אחד בשם גדולים וטובים שזהו חיקוי הנוצרים, ועוד דלדין אין תולים עשרת הדברות כמבואר בש"ע (א' סעיף ה') שלא לומר עשרת הדברות בציבור מפני המינים שאומרים שאין תורה אלא זו, ועוד שצורתם מעוגלת נגד הז"ל בכ"ב (יד), שארכם ששה ורחבם ששה ומונחת כנגד ארכו של ארון, ומשמע שהיו מרובעות, ולדבריהם הנוצרים הם שציירו הלוחות עגולות ולא עשו כן לפנים בישראל ודרשו להוריד את הלוחות מארון הקודש.

אמנם נתפשט המנהג מאד וקשה להוכיח שזהו מצד הנוצרים, ואולי עשו כן מפני שמצאו בכך יופי יותר, ואין לוחות אלו כמדת או צורת לוחות הברית כלל, רק דמות ענין, ועשו בצורה עם עיגול להרבות יופי, וכן אין הכוונה כאן לתוכן של עשרת הדברות, אלא לצורת לוחות הברית, רק ציירו עשרת הדברות מפני הלוחות, ואין שייך השיע שאומרים כל יום עשרת הדברות דהתם ה"ט שגורא שאמירתם עיקר כשלפנינו כל התורה כולה, וכ"ש שאין בהעמדת לנוי כוונה ח"ו למינות, שלא ידעו כלל שיש בזה איזה חשש, וע"כ אף שאין לעשות לכתחילה כעגול אם לא כן לא הייתי מרעיש לערער, ולדעתי נגיד להם כמנהגם כעגול, ובהרבה מקומות לא שמעו כלל שיש בזה איזה חשש.

**11. Mesivta - Bava Basra
Aliba D'Hilchesa**

אבל בשו"ת בעל החכמה (סי' פ"י ק"ט) אסר לגמרי כתיבת עשרת הדברות על כותלי ביהכ"ס, וזאת עפ"י דברי השו"ע (א"ח סי' א') שאין לומר עשרת הדברות בצבור, ומבואר מתוך דברי האחרונים שלא רק לאומרו אסור בצבור אלא ה"ה להשתמש בהם אסור בפני רבים, וכמ"ש המג"א (שם סי' א') בשם ה"ח שאין כותבים אותם על קונטרס המיוחד לצבור, ובשו"ת תשרית שי (קמ"א סי' א') מבואר שמכל שכן שאין לכתוב על כותלי ביהכ"ס מבפנים או מבחוץ שהוא גלוי, שם תמך. גם בשו"ת זכר יהוסף (א"ח סי' י"א א"ח ט) הוזהר מלחקוק עשרת הדברות בארון הקודש או לצירם בשערי החומשים ושאר ספרים, ויותר מזה כתב ב"י נמוקי אור"ח (סי' ב' א"ח ז') שאביו בעל דרכי תשובה הוזהר ג"כ על הנ"ל וגם באופן שכבר נעשה פעל בכמה מקומות להעבירה מהארון הקודש, והוסיף וכתב שגם באופן שלא חקוק על הברזלים אנוכי, לא יהיה לך וכו', רק א' ב' ג' ד' ה' וזו למטה מזה על דרך שהיו כתובים בלוחות, מ"מ גם זה יש לאסור כמ"ש בספר כמו החשך (שער"ט ע' א"ח כ"ג) שגם זה רמז לעשרת הדברות ואיכא תרעומת המינין ומגילא שהוא ג"כ בכלל איסור.

וציין בזה גם לספר מאסף לכל המונחות (סי' ב' סי' ט) שכתב בשם ספר אורח נאמן ללמד זכות על מה שנהגו לכתוב עשרת הדברות על טבלא מעל לארון הקודש, דהוי כאילו מכוונים בזה להורות שכל הכתוב בס"ת שבארו"ח"ק הי' כמו עשרת הדברות והכל מסיני, אמנם בשו"ת בעל החכמה (שם) כתב שסברה קלושה היא, שכיון שנתנהו מעל לארו"ח"ק כעטרה לו אפשר דאדרבה להורות באו שהוא העיקר מכל מה שכתוב בס"ת שבארו"ח"ק על כן כתב שבדאי דעת הגאונים האוסרים עיקר.

וסיום וכתב שבאופן שחקקים על ברזלים של חגורה שעומדת לשמש להס"ת, מסתבר שלא נעשו בשביל שמוחזק אותם לעיקר אלא אדרבה לרמז שהכל נכלל בעשרת הדברות וכסברת האורח נאמן הנ"ל, על כן אין צורך למנוע מלהשתמש בהם.

אכן בדבר שעשוי לציבור צריך הסכמת כל הציבור, וע"כ יש למיעוט כאן טענה, ומפני דרכי שלום צויתי לאומן לחתוך העגול שתהא מרובעת, והסכימו כל הצרדין, ולכתחילה נראה פשוט שראוי לרבע שיהא דומה יותר לצורת הלוחות, אבל לדעתי כאן בדרום אפריקא אין חיוב לעוררם להוריד אלא אם בין הציבור גופא יש מערערים, שיש כענין העגול על מה לתפוס, אזי שלום הציבור עדיף, אבל מדינא כיון שאין זה אלא מעין דמיון ללוחות, ולא נעשו כדמות הלוחות ממש, ונעשית רק לשם יופי על ארון הקודש, לא הייתי מרעיש להורות להם להוריד וכהנ"ל, ובפרט שהמעלים על ארון הקודש מתכוונים בתמימות והם רק כמתעסק, רק בציבור ראוי לחוש לכל ערעור מפני שנעשו לכל הציבור וכמ"ש, ועל החשש מינות מפני שעשרת הדברות עיקר כבר ביארחי שכאן עיקר הכוונה לצורח הלוחות ושאני וליח מאן דחש לה שהרי גאוני הדור עשו עכ"פ בריבוע, (מיהו החרדים נהגו לדקדק לעשות הלוחות מרובע, וכן במכתבי הגאון וצדיק רבי יעקב קניבסקי וצ"ל מביא לרבע דוקא).